

promotion and raising students' motor capacities", *Pedagogika, psyhologiya ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannya i sportu*: Zb. nauk. pr. pid red. Yermakova S.S., Kharkiv: XDADM, V 5, S.83-88. (in Russian)

13. Savchin M.P., Dedyk G.S., Nikitenko A.A. (1983), "Universal'nyy pyatikanal'nyy elektronnyy millisekundomer", *Vsesoyuznaya nauchnaya konferentsiya "Elektronika i sport"*, Tula, S. 157-158. (in Russian)

14. Savchin, M. P. (2003), "Training of the boxer and its diagnostics": *Navchal'nyy posibnyk*. Nora-Print, Kiev, 220 p. ISBN: 966-7837-71-8. (in Ukrainian)

15. Seluyanov, V. N. (2001), "Health-improving physical culture technology", Moskva: Sport Akademiya Press, 172 p. (in Russian)

16. Tyshler, D. A., Movshovitch, A. D. (2007), "Motor training of fencers", Moscow: Akademicheskij proekt, 153 p, ISBN 978-5-8291-0809-8 (in Russian)

17. Filimonov, V. I. (2001), "Boxing: Pedagogical Foundations of Learning and Improvement", Moscow, 400 p. (in Russian)

18. Shiryayev, A. G. (2002), "Boxing for teacher and a student: 2nd edition", Shaton, St. Petersburg, 190 p. ISBN: 5-94988-001-3. (in Russian)

19. Nykytenko A.O., Nikitenko S.A., Busol V.V., Nykytenko A.A., Velychkovych M.R., Martciv V.P. INTERCOMMUNICATIONS OF INDEXES OF SPEED AND POWER QUALITIES OF SPORTSMEN SINGLE COMBAT ON THE STAGE OF THE SPECIALIZED BASE PREPARATION // *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, Vol. 1, 2013, pp. 49-55, available at: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2013-01/pdf-en/13naosbp.pdf>

20. NYKYTENKO A., BUSOL V., BUSOL V., SCHUBERT V., NIKITENKO S. Factors influencing the effectiveness of attacking and defensive actions of boxers and fencers of youthful age // *Journal of Physical Education and Sport*, 2018, 18 (Supplement issue 4), Art 276, pp. 1881-1885, available at: <https://efsupit.ro/images/stories/october2018/Art%20276.pdf>

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.11(157).27

УДК: 796.032:37(477)

Пимоненко М. М.

магістр, викладач Національний університет фізичного виховання і спорту України, кафедра кінезіології та фізкультурно-спортивної реабілітації

Носова Н. Л.,

доктор наук доцент кафедри кінезіології та фізкультурно-спортивної реабілітації факультету спорту та менеджменту Національного університету фізичного виховання і спорту

ОЛІМПІЙСЬКА ПІДГОТОВКА БАТУТІСТІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розглянуто тенденції розвитку стрибків на батуті як олімпійського виду спорту, пов'язані зі збільшенням частки золотих нагород, завойованих спортсменами-батутистами різних країн світу. Показано загострення конкуренції у цьому виді спорту на Олімпійських іграх між спортсменами тих країн світу, в яких запроваджено централізовану систему олімпійської підготовки батутистів. Відзначено тенденцію покращення результатів та їх стабільності у батутистів тих країн, у яких підготовка спортсменів заснована на впровадженні інноваційних технологій та комплексному медико-біологічному забезпеченні.

Здійснено аналіз виступів спортсменів-батутистів з XXVII-х по XXXII-і Олімпійські ігри. Зроблено висновки та обґрунтовано пріоритетні шляхи вирішення сучасних проблем олімпійської підготовки батутистів в Україні. Здійснено аналіз виступів спортсменів-батутистів з XXVII-х по XXXII-і Олімпійських іграх. У роботі було використано наступні методи наукового дослідження: аналіз даних спеціальної, наукової та науково-методичної літератури, анкетне опитування, аналіз даних мережі Інтернет, зіставлення, узагальнення, відеоаналіз виступів спортсменів на останніх шести Олімпійських іграх. Описані, перелік проблем, які ускладнюють підготовку збірної команди України зі стрибків на батуті. До прикладу, незадовільне матеріально-технічне забезпечення центрів олімпійської підготовки спортсменів. Відсутня належна навчально-тренувальна база, що відповідає світовим стандартам. Акцентовано, що багато тренерів працюють у залах, у яких висота стель відповідає стандартам для занять стрибками на батуті (не нижче 8 метрів, а бажано 10-12 м). Також, автори наголошують, що кількісні та якісні показники діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл не відповідають сучасним вимогам спорту вищих досягнень. Практично відсутні наукові дослідження виконані в Україні та присвячені стрибкам на батуті. Без якісного моніторингу поточної техніки спортсмена та оцінки техніки виконання ним елементів вправ неможливо забезпечити стабільне зростання його технічної майстерності. Технічне вдосконалення має бути не тільки максимально різноманітним і таким, що не допускає формування жорстких рухових навичок. Зроблено висновки та обґрунтовано пріоритетні шляхи вирішення сучасних проблем олімпійської підготовки батутистів в Україні.

Ключові слова: олімпійська підготовка, сучасні проблеми підготовки спортсменів-батутистів, перспективи.

Pymonenko M., Nosova N. Olympic training of trampolinists in Ukraine: problems and prospects. The article discusses the development trends of the trampoline as an Olympic sport, which are associated with an increase in the share of gold awards won by trampoline athletes from various countries of the world. The aggravation of competition in this sport at the Olympic Games between athletes of those countries of the world in which a centralized system of Olympic training for

trampolines has been introduced is shown. A tendency to improve the results and their stability in trampoline players from those countries in which the training of athletes is based on the introduction of innovative technologies and integrated medical and biological support has been noted.

The analysis of the performances of trampoline athletes from the XXVIIth to the XXXIIth Olympic Games was carried out. Conclusions are drawn and priority ways of solving modern problems of Olympic training of trampolines in Ukraine are substantiated.

The following methods of scientific research were used in the work: analysis of data from special, scientific and scientific-methodical literature, questionnaire survey, analysis of Internet data, comparison, generalization, video analysis of athletes' performances at the last six Olympic Games. The list of problems that complicate the preparation of the Ukrainian national trampoline team is described. For example, unsatisfactory material and technical support of the Olympic training centers. There is no proper training base that meets international standards. It is emphasized that many coaches work in halls where the ceiling height meets the standards for trampolining (not lower than 8 meters, and preferably 10-12 m). Also, the authors emphasize that the quantitative and qualitative indicators of children's and youth sports schools do not meet the modern requirements of high performance sports. There are practically no scientific studies carried out in Ukraine and devoted to trampolining. Without qualitative monitoring of the current technique of the athlete and evaluation of the technique of performing the elements of exercises it is impossible to ensure a stable growth of his technical skills. Technical improvement should be not only the most diverse and such that does not allow the formation of rigid motor skills.

Keywords: Olympic training, modern problems of training trampoline athletes, prospects.

Постановка проблеми. Олімпійські ігри – найпрестижніші міжнародні змагання, зокрема і для спортсменів-батутистів. Допускається для участі в них 32 спортсмени (16 чоловіків та 16 жінок) з різних країн світу. Але не більше двох представників із однієї країни [7]. Змагальна програма складається з 10 елементів, які мають бути різноманітними, не повинні повторюватися, виконуватись ритмічно із збереженням висоти польоту. Триває програма приблизно 20 секунд. Цей вид спорту надає свободу у польоті та просторі. Численні акробатичні стрибки, які виконують спортсмени на висоті близько 8 метрів, вимагають високої технічної майстерності, точного контролю над тілом і гармонії рухів [8-10]. Тобто, по своїй суті, стрибки на батуті – видовищний вид спорту.

Аналіз літературних джерел. У світовому співтоваристві чітко визначилася політична значущість Олімпійських ігор як важливого чинника національного престижу та консолідації нації, що особливо важливо на сучасному етапі розвитку України [1].

Відзначається значний успіх на Олімпійських іграх спортсменів тих держав, у яких підготовка батутистів, характеризуються наявністю централізованої системи (комерціалізації олімпійського спорту, взаємодії професійного та аматорського спорту [7]; посиленням впливу на спортивні результати інноваційних технологій та медико-біологічного забезпечення олімпійської підготовки) [2]. Розвитку системи підготовки спортсменів в Україні перешкоджає низка факторів [8-10]. Вона не відповідає сучасним тенденціям розвитку олімпійського спорту, що надалі не дозволяє українським спортсменам конкурувати за призові місця на Олімпійських іграх [3]. Все сказане вище зумовило дослідження з даної проблеми.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз виступу українських спортсменів-батутистів на Олімпійських іграх у період – починаючи з моменту включення цього виду спорту до Олімпійської програми (2000 р.) до теперішнього часу. Визначити основні проблеми олімпійської підготовки батутистів в Україні та визначити перспективи її вдосконалення.

Методи та організація досліджень. У роботі було використано такі методи: аналіз даних спеціальної, наукової та науково-методичної літератури, анкетне опитування, аналіз даних мережі Інтернет, зіставлення, узагальнення, відеоаналіз виступів спортсменів на останніх шести Олімпійських іграх.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стрибки на батуті були включені до Олімпійської програми на XXVII Іграх, які відбулися у Сідней (2000 р). На них розігрувалося два комплекти медалей, по одному в індивідуальних стрибках у чоловіків та жінок. З того часу пройшло шість Олімпіад, учасниками яких були представники 37 країн. Чемпіонами та призерами на них були представники 10 країн. Серед них були й українські спортсмени (табл. 1, табл. 2).

Таблиця 1

Розподіл медалей та призових місць серед спортсменів-батутистів на останніх 6-ти Олімпіадах

№ п/п	Міста проведення Олімпіад, країна, номер ігор	Чоловіки	Жінки
		Переможці та призери	Переможці та призери
1	2	3	4
1	Сідней, Австралія XXVII О.І.	Золото - Росія Срібло - Австралія Бронза – Канада	Золото – Росія Срібло - Україна Бронза - Канада
2	Афіни, Греція XXVIII О.І.	Золото - Україна Срібло - Росія Бронза – Німеччина	Золото – Німеччина Срібло - Канада Бронза - Китай
3.	Пекін, Китай XXIX О.І.	Золото - Китай Срібло - Канада Бронза – Китай	Золото – Китай Срібло - Канада Бронза - Узбекистан
4	Лондон, Великобританія	Золото - Китай Срібло - Росія	Золото – Канада Срібло - Китай

	XXX О.І.	Бронза – Китай	Бронза - Китай
5	Ріо-де-Жанейро, Бразилія XXXI О.І.	Золото - Білорусь Срібло - Китай Бронза – Китай	Золото – Канада Срібло - Великобританія Бронза - Китай
6	Токію, Японія XXXII О.І.	Золото - Білорусь Срібло - Китай Бронза - Нов. Зеландія	Золото – Китай Срібло - Китай Бронза - Великобританія

Таблиця 2

Загальна кількість та розподіл медалей зі стрибків на батуті по країнах-учасницях за останні шість Олімпіад

№	Країна	Загальна кількість медалей	Розподіл медалей		
			Золото	Срібло	Бронза
1	Китай	14	4	4	6
2	Канада	7	2	3	2
3	Росія	4	2	2	-
4	Білорусь	2	2	-	-
5	Україна	2	1	1	-
6	Німеччина	2	1	1	-
7	Великобританія	2	1	1	-
8	Австралія	1	-	1	-
9	Узбекистан	1	-	-	1
10	Нова Зеландія	1	-	-	1

Як наочно показують дані наведених вище таблиць, лідируючі місця на Олімпіадах у змаганнях зі стрибків на батуті завойовують не батутисти з України, а спортсмени інших країн. Найуспішнішими та найрезультативнішими для наших українських спортсменів були Олімпіади в Сідней, на яких Оксана Цигульова з міста Миколаєва, під керівництвом В.М. Горжий та Л.М. Горжий виграла дебютну срібну медаль для нашої збірної у цьому виді спорту, а Олександр Чорноніс із міста Харків (тренер С.Ф. Саламатін) у фіналі був восьмим. Через 4 роки на Олімпіаді в Афінах Юрій Нікітін вихованець тренера Ігоря Молчанова із міста Херсон та тренера Горжий В.М. із міста Миколаїв, виграв золоту Олімпійську медаль. Виступ Юрія Нікітіна так сподобався жителям Афін, що на його честь було названо одну з вулиць міста. Олена Мовчан із міста Миколаїв у фіналі була п'ятою. На Олімпіаді в Пекіні в 2005 році Є. Мовчан була дуже близька до бронзової медалі, програвши лише три десяті своїй суперниці з Китаю, посівши підсумкове четверте місце. Юрій Нікітін у фіналі був п'ятим. На наступних трьох Олімпіадах наші спортсмени виступали з падіннями, не маючи нагоди виступити у фіналі (табл. 3).

Таблиця 3

Чоловічі та жіночі призові місця спортсменів-батутистів України на останніх 6-ти Олімпіадах

Міста проведення Олімпіад, країна, номер ігор	Чоловіки, Зайняте місце	Жінки, Зайняте місце
1. Сідней, Австралія XXVII О.І.	Олександр Чорноніс (м. Харків) – 8 м.	Оксана Цигульова (м. Миколаїв) – 2 м.
2. Афіни, Греція XXVIII О.І.	Юрій Нікітін (м. Миколаїв) – 1 м.	Олена Мовчан (м. Миколаїв) – 5 м.
3. Пекін, Китай XXIX О.І.	Юрій Нікітін (м. Миколаїв) – 5 м.	Олена Мовчан (м. Миколаїв) – 4 м.
4. Лондон, Великобританія XXX О.І.	Юрій Нікітін (м. Миколаїв) – 14 м.	Марина Кійко (м. Київ) – 16 м.
5. Ріо-де-Жанейро, Бразилія XXXI О.І.	Ніхто зі спортсменів не отримав ліцензії на виступ	Наталія Москвіна (м. Харків) – 16 м.
6. Токію, Японія XXXII О.І.	Микола Просторов (м. Херсон) – 12 м.	Ніхто зі спортсменів не отримав ліцензії.

Дані таблиці 3 демонструють підсумки участі українських спортсменів батутистів на останніх 6 Олімпіадах. На трьох Олімпіадах (XXVII, XXVIII та XXIX) демонструють високу результативність виступів, а ще на трьох - XXX, XXXI, XXXII виступи були з падіннями, і як наслідок, без участі у фіналі.

За підсумками 6-ти Олімпіад п'яте медальне місце українських батутистів показало, що стрибки на батуті є одним із пріоритетних видів спорту в нашій країні, яка має значні здобутки у підготовці спортсменів, які спеціалізуються у стрибках на батуті, відповідний потенціал спортсменів, які мають високу ймовірність здобуття олімпійської нагороди. У країні є також високо-кваліфіковані тренерські кадри. Стрибки на батуті культивуються у спортивних школах семи міст України: Київ, Харків, Миколаїв, Одеса, Дніпро, Херсон, Славутич. Вихованці всіх семи шкіл були переможцями та призерами міжнародних змагань (чемпіонатів світу, Європи, Всесвітніх та Олімпійських ігор).

Закономірно постає питання – «У чому ж причина невдалих виступів українських спортсменів за останні 12 років?» Сучасний стан стрибків на батуті в Україні відображає за всіма складовими олімпійської підготовки неналежні умови, які не відповідають міжнародним стандартам підготовки спортсменів. Більше того, відсутнє навіть загальне та індивідуальне забезпечення спортсменів усім необхідним. Це вказує на необхідність удосконалення національної системи олімпійської підготовки в Україні.

Проведені дослідження включають соціологічні опитування українських тренерів та спортсменів, які займаються стрибками на батуті, а також аналіз вищенаведених даних та спеціальної наукової та методичної літератури дозволили зробити висновки про основні проблеми та недоліки у підготовці українських спортсменів-батутистів.

Перелік проблем, які ускладнюють підготовку збірної команди України зі стрибків на батуті:

1. Відсутність популяризації батута як виду спорту. Єдина трансляція по ТБ відбувається раз на 4 роки, під час проведення Олімпійських ігор.

2. Небажання батьків на етапі відбору віддавати дітей займатиметься, як вони вважають, – «екстремальним видом спорту». Це призвело до недостатнього рівня конкуренції під час формування збірної команди України.

3. Стан здоров'я дітей та молоді в Україні має тенденцію до загального погіршення, і, як наслідок, зменшується кількість осіб, які потенційно можуть бути залучені до спорту вищих досягнень, зокрема, здатних тренуватися та витримувати фізичні навантаження та досягати високих спортивних результатів [4].

4. Кількісні та якісні показники діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл не відповідають сучасним вимогам спорту вищих досягнень [4].

5. Незадовільне матеріально-технічне забезпечення центрів олімпійської підготовки спортсменів. Відсутня належна навчально-тренувальна база, що відповідає світовим стандартам. Багато тренерів працюють у залах, у яких висота стелі відповідає стандартам для занять стрибками на батуті (не нижче 8 метрів, а бажано 10-12 м [5]). Це, у свою чергу, може призводити до травм і є обставиною, що стримує зростання спортивної майстерності.

6. Відсутність сучасного метрологічного обладнання для контролю висоти польоту спортсмена, часу за який виконується комбінація, і фіксації точок приходу на сітку при горизонтальному переміщенні спортсмена відносно «зон ризику» та центру батута (хреста). Це обладнання в сучасних стрибках на батуті просто необхідне тренерам та спортсменам для ефективного проведення тренувальних занять. Подібне обладнання активно використовується в багатьох країнах світу для підготовки батутистів у ході навчально-тренувальних занять, а також на змаганнях. В Україні зараз немає жодного такого приладу, який би контролював ці показники. Навіть на змаганнях такого рівня як чемпіонати України такий параметр як час польоту спортсмена досі «реєструється» секундоміром у ручному режимі. Похибка фіксації часових інтервалів у таких випадках, як правило, може досягати 0,8 сек. і більше [5]. Горизонтальне переміщення оцінюється лише візуально суддями, тобто об'єктивний чинник оцінюється дуже суб'єктивно. Без якісного моніторингу поточної техніки спортсмена та оцінки техніки виконання ним елементів вправ неможливо забезпечити стабільне зростання його технічної майстерності. Технічне вдосконалення має бути не тільки максимально різноманітним і таким, що не допускає формування жорстких рухових навичок. Технічне вдосконалення також має відповідати рівню розвитку основних рухових якостей [6].

7. Низьке науково-методичне забезпечення [4]. Практично відсутні наукові дослідження виконані в Україні та присвячені стрибкам на батуті. Єдина дисертація, в Україні присвячена стрибкам на батуті, була захищена на базі КДІФК ще в 1984 році автором – А. П. Обцупком. У той самий час аналіз наукової літератури показує, що у розвинених країн світу досі не приділяється особливої уваги глибоким дослідженням стрибків на батуті з точки зору біомеханіки рухів окремих біоланок спортсмена. Цілком імовірно, що ці дослідження через їх особливе значення для високих спортивних результатів не публікуються. Проведення таких досліджень в Україні, за аналогією з подібними дослідженнями, що проводяться в інших видах спорту, наприклад спортивній гімнастиці, дозволило б вивести спортивну науку на якісно новий рівень. І, як наслідок, забезпечити максимально можливі високі спортивні результати. Зокрема це стосується побудови біомеханічних моделей базових елементів у стрибках на батуті.

8. Найнижче медичне забезпечення олімпійської підготовки [4]. В Україні практично відсутня галузева служба спортивної медицини, здатна забезпечити профілактику травматизму спортсменів, особливо, які займаються складно-координаційними, видами спорту, первинну допомогу та реабілітацію, спеціальне харчування та відновлення, функціональну діагностику та корекцію процесу підготовки спортсменів.

Проаналізувавши матеріали мережі Інтернет, щодо підготовки спортсменів-переможців на передостанніх - XXXI Олімпійських іграх (у Ріо-де-Жанейро) та останніх - XXXII Олімпійських іграх (Токіо), було з'ясовано, що у цих країнах у їхньому розпорядженні знаходяться спортивні зали, в яких розташовано від 8 до 10 сучасних батутів – «Євротрампів». Висота стелі у тренувальних залах 12 м. Ця висота дозволяє спортсменам із запасом висоти виконувати стрибки на висоту 8-9 метрів. Це, у свою чергу, дає можливість спортсменам, без страху зіткнутися зі стелею, виконувати в ході програми польоту вправи в 3-4 обороти, з максимально високим коефіцієнтом складності. Спортивні бази мають безліч відеокамер, які ведуть безперервну робочу зйомку з усіх можливих ракурсів. Відео зображення з цих камер транслюється на широко-діагональні монітори, комп'ютери з програмним забезпеченням, що дають можливість спортсменам і тренерам перегляду та аналізу, виконуваних спортсменом елементів з різних ракурсів, як реального часу, так і в уповільненому аж до стоп-кадрів. Наявність приладів, прикріплених до батутів, що автоматично фіксують висоту польоту та горизонтальне переміщення по сітці, дає можливість спортсменам та тренерам комплексно оцінити якість виконуваних спортсменом комбінацій програм у ході навчально-тренувального процесу. Наявність таких додаткових засобів як – тренажерного залу та зали хореографії дає можливість організувати якісну всебічну та своєчасну підготовку спортсменів-батутистів. Зі збірними командами працюють психологи, які за спеціально розробленою методикою

допомагають знімати нервово-психологічні навантаження. Наявність на базі терапевтичного, медичного відділення, що сприяє лікуванню та профілактиці травматизму спортсменів. Для відновлення організму після навантажень, у розпорядженні спортсменом є басейн, сауна, кріо-сауна. На тренувальних заняттях присутній масажист, який за потребою знімає м'язові напруження та затискачі.

Все вище перелічене дає можливість потенційним суперникам наших українських спортсменів мати значні переваги, що забезпечують їхнє стабільне потенційне спортивне зростання та прогрес у досягненні високих спортивних результатів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Для успішної підготовки збірної команди України зі стрибків на батуті необхідно здійснювати своєчасне, комплексне та системне вирішення різних питань щодо створення належного фінансового та матеріально-технічного забезпечення, медичного та науково-методичного супроводу олімпійської підготовки. Ефективним було, наприклад, створення Українського Центру олімпійської підготовки з об'єднанням відповідних установ, організацій, підприємств, здатних забезпечити повний спектр якісних послуг національній збірній команді України. Це тренувальні, навчальні, науково-методичні, медичні, інформаційні, матеріально-технічні, сервісні та адміністративні послуги. Насамперед забезпечити відповідне фінансування та посилити будівництво сучасної бази для підготовки олімпійців з урахуванням світового досвіду та прикладів інших країн.

Враховуючи сказане, реалізація сучасної олімпійської підготовки спортсменів-батутистів в Україні можлива при розробці та апробації концептуально нової моделі, основним принципом якої має стати сукупність взаємопов'язаних компонентів, які дозволять сформувати ефективну підготовку спортсменів-олімпійців, що забезпечить їх успішний виступ на змаганнях.

Необхідно провести наукові дослідження щодо побудови біомеханічних моделей основних базових – профільюючих елементів стрибків на батуті для створення нових ефективних, науково обґрунтованих методів підготовки спортсменів. Зокрема, розробити нові методики технічної підготовки батутистів на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Хочеться також наголосити на важливості підготовки юних спортсменів-батутистів як потенційних молодих кадрів – майбутніх олімпійців. Їхня підготовка здійснюється на етапі спеціалізованої базової підготовки (з 12 до 14 років). На цьому етапі також має бути забезпечена особлива увага до роботи над спортивною технікою спортсмена, оскільки на цьому етапі відбувається закріплення найважливіших навичок, що забезпечують подальше стабільне зростання спортивної майстерності.

Все вище перелічене сприятиме створенню принципово нової, якісної, науково-обґрунтованої, матеріально-технічно забезпеченої бази для підготовки українських спортсменів та дозволить їм досягати найвищих результатів на Іграх Олімпіадах у такому видовищному, вражаючому виді спорту, як змагання зі стрибків на батуті.

Література

1. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. Алмата: Казахская академия спорта и туризма, 2015. Кн. 1. 2015. 680 с.
2. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 р. № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.10.2022).
3. Шинкарук О. А. Відбір спортсменів і орієнтація їх підготовки в процесі багаторічного вдосконалення (на матеріалі олімпійських видів спорту) : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01. МОНМС України, Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. К., 2011. 37 с.
4. Шинкарук О. О., Дутчак М. В., Павленко Ю. О. Олімпійська підготовка спортсменів в Україні: проблеми та перспективи. Вісник спортивної науки. 2013. № 3. С. 18-22.5.
5. Горжий В.М., Салямін Ю.М., Шуйська Т.В., Веклюк Р.І. Стрибки на батуті: навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю. Київ: УФГ, 2020. 148 с.
6. Платонов В. Н. Периодизация спортивного тренирования. Загальна теорія та її практичне застосування. Київ : Олімп. літ., 2014. 624 с.
7. Bulatova M., Dotsenko L. Ukraine. Olympic Education. Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an Informa Business, [2017], 2017. P. 281–290. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203131510-25> (date of access: 13.10.2022).
8. Komashko K. They form the Olympic reserve of Ukraine. Education and development of gifted personality. 2019. No. 1. P. 91–94. URL: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-1\(72\)-91-94](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-1(72)-91-94) (date of access: 13.10.2022).
9. Driukov O., Kuvaldina O., Driukov V. Organizational and managerial aspects in improvement of Olympic training at sportsmen under modern conditions of development in Ukraine. Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). 2021. No. 9(140). P. 45–48. URL: [https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2021.9\(140\).11](https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2021.9(140).11) (date of access: 13.10.2022).
10. Ivanenko H. Olympic education in the system of training specialists in the specialty "Physical Culture and Sports" in Ukraine. Sports Bulletin of the Dnieper. 2019. No. 1. P. 025–031. URL: <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2019-1-025-031> (date of access: 13.10.2022).

References

1. Platonov, V. N. (2015), "The system of training athletes in Olympic sports. General theory and its practical applications". Almaty: Kazakh Academy of Sports and Tourism.

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), "On the approval of the Strategy for the development of physical culture and sports for the period until 2028": Resolution of the dated 04.11.2020 p. No. 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text> (date of access: 13.10.2022).
3. Shynkaruk, O. A. (2011), Selection of athletes and orientation of their training in the process of long-term improvement (on the material of Olympic sports): autoref. thesis ... doctor of sciences in physics. education and sports: 24.00.01. MONMS of Ukraine, National University of Physics education and sports of Ukraine. Kyiv.
4. Shynkaruk, O. O., Dutchak, M. V., Pavlenko, Yu. O. (2013), Olympic training of athletes in Ukraine: problems and prospects. Herald of sports science, 3, 18-22.5.
5. Gorzhy, V.M., Salyamin, Y.M., Shuyska, T.V., Vekluk, R.I. (2020), Jumping on a trampoline: curriculum for children's and youth sports schools, specialized children's and youth schools of the Olympic reserve, schools of higher sports skills and specialized educational institutions of the sports profile. Kyiv: UFG.
6. Platonov, V. N. (2014), Periodization of sports training. General theory and its practical application. Kyiv: Olymp. lit.
7. Bulatova, M., & Dotsenko, L. (2017). Ukraine. In Olympic Education (pp. 281–290). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203131510-25>
8. Komashko, K. (2019). They form the Olympic reserve of Ukraine. Education and development of gifted personality, (1), 91–94. [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-1\(72\)-91-94](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-1(72)-91-94)
9. Driukov, O., Kuvaldina, O., & Driukov, V. (2021). Organizational and managerial aspects in improvement of Olympic training at sportsmen under modern conditions of development in Ukraine. Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (9(140)), 45–48. [https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2021.9\(140\).11](https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2021.9(140).11)
10. Ivanenko, H. (2019). Olympic education in the system of training specialists in the specialty "Physical Culture and Sports" in Ukraine. Sports Bulletin of the Dnieper, (1), 025–031. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2019-1-025-031>

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.11(157).28

Пустолякова Л. М.
доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання і здоров'я
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
Болгар М. А.
вчитель вищої категорії, вчитель фізичної культури
закладу загальної середньої освіти I-II ступенів № 286

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНИХ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто підходи до розвитку ключових фізичних якостей лікаря – спритності й витривалості – та їх зв'язок із психофізіологічними складовими професійної придатності. Проаналізовано методи розвитку загальної та мануальної спритності, а також загальної, швидкісної, силової, координаційної та інших видів витривалості. Акцентується увага на тому, що формування спритності та витривалості підвищує не тільки ефективність роботи лікаря, а і його опір шкідливим впливам професії та слугує для зниження ризику серцево-судинних захворювань.

Ключові слова: фізична підготовка, фізичні вправи, спритність, витривалість, лікар.

Pustolyakova L. M., Bolgar M. A. Features of the development of professional-applied physical qualities in physical education classes in medical institutions of higher education. In this work, we discuss the approaches aimed at improvement of dexterity and endurance, which are the key physical abilities of the physician, as well as their linkages with psychophysiological requirement to a health care professional. We analyze the methods to develop a body and manual dexterity, general speed, strength and other types of endurance. We also emphasize the importance of dexterity and endurance for the physician's ultimate efficiency, resistance to the unfavorable professional factors and decreasing the risk of cardiovascular diseases.

Therefore, a doctor of any specialty needs such qualities as the mobility of nervous processes; coordination of movements and muscle efforts; the ability to withstand long-term stress, the body's resistance to adverse environmental influences; emotional stability and will, concentration of attention, self-control, determination, resilience. Doctors of most specialties constantly experience acute and chronic stress states related to their professional activities, the most common of which are the development of emergency conditions in patients, the constant pressure of responsibility for the health and lives of patients, the mismatch of the efforts expended with moral and material rewards, etc.

Medical education makes high demands on the physical training of future doctors. From the point of view of the peculiarities of the physical activity of the doctor, it makes sense to consider two directions: direct manipulation or operations on the patient's body and purely intellectual activity related to the clarification of the clinical situation, the choice of diagnostic and treatment tactics. However, in everyday activities it is often difficult to separate manual and intellectual activities.

Key words: physical training, physical exercises, dexterity, endurance, physicians.

Актуальність проблеми. Медична освіта висуває високі вимоги до фізичної підготовки майбутніх лікарів. З точки зору особливостей фізичної активності діяльності лікаря є сенс розглядати два напрямки: безпосереднє